

Daens Vandaag

Tweemaandelijks tijdschrift van het Priester Daensfonds

XXVII, nr. 4, september - oktober 2003

Waarde lezers,

Beste daensisten en sympathisanten,

Eén september was niet alleen de traditionele dag van de start van het nieuwe schooljaar maar eveneens een heuglijke dag in het bestaan van het Priester Daensfonds. Ik zet ter verduidelijking even een stap terug in het verleden.

Wij schrijven anno 2000. Het Pr. Daensfonds viert zijn 25 jarig jubileum. In de vergaderingen van de Raad van Bestuur stellen we ons de vraag: “hoe kunnen we, naast het in ere houden van de nagedachtenis van priester Adolf Daens, Pieter Daens, zijn broer en zovele medestanders die 100 jaar geleden, de strijd tegen armoede en achteruitstelling voerden, onze werking meer naar de aandacht van de mensen van vandaag brengen, ons profiel uittekenen naar de toekomst”. Er wordt besloten bij wijze van proef, een oproep te doen naar verschillende sociale organisaties van onze stad om gezamenlijk te onderzoeken of het mogelijk zou zijn een Wijkgezondheidscentrum in Aalst op te richten. Het begrip en de doelstellingen van wat we, van nu aan, een “WGC” zullen noemen, werd reeds in het vorig nummer uitvoerig besproken (27ste jaargang nr.3 , mei – juni 2003, pagina 13.) Bij ons, leden van het Pr. Daensfonds, kwam het er op aan, de samenleving van de 21ste eeuw een blijvend initiatief aan te bieden wat in de lijn van de Daensgedachte ligt en een antwoord kan zijn op de noden van vandaag.

Op 19 maart 2001 startten de voorbereidende vergaderingen samen met uiteenlopende belangstellende sociale organisaties. De besprekingen vorderden langzaam maar gestaag want wij wilden niet over één nacht ijs gaan en financiële, sociale en materiële zekerheden inbouwen voor de inrichters en hun latere medische medewerkers. Verschillende interessante mensen durfden of konden, om diverse redenen, de stap naar verantwoordelijke medewerking niet of nog niet zetten, want een dergelijk project opstarten vraagt ook soms de ingesteldheid van hen, die ik zou durven noemen: “de gedrevenen”!

Op 6 maart 2002 gingen we dan over tot de definitieve stichting van ons project dat we de treffende naam:

vzw Aalsters Wijkgezondheidscentrum

DAENSHUIS

meegaven. In de Raad van Bestuur zijn niet minder dan 4 leden die ook tot de Raad van Bestuur van het Pr. Daensfonds behoren. De andere leden komen uit diverse sociale verenigingen en zijn met hetzelfde idealisme bezielde. Een tiental andere mensen traden toe tot de algemene vergadering.

Er volgde een jaar van zoeken naar: medewerkers, huisvesting, sponsoring, ...om maar enkele van de voornaamste aspecten op te sommen. Na vallen en opstaan, en dank zij het hardnekkig vasthouden aan de taak die wij ons zelf gesteld hebben, heeft het “WGC”, zoals in de aanhef werd vermeld, op 1 september 2003 haar deuren definitief geopend. Het is het tiende in de reeks van wijkgezondheidscentra in Vlaanderen.

De lokalen zijn gevestigd in de Dr. De Moorstraat 104 a te Aalst. Daarmee is ook symbolisch de link gelegd naar de herinnering aan een andere grote en misschien wat vergeten Aalsterse figuur!

Met heel wat man- en vrouwkracht werd er aan de aanpassing van de lokalen gewerkt. Nieuwe leidingen voor telefonie en PC installatie, meubilair, materieel en materiaal voor dokter, kine en verpleging, verven, opknappen van sanitair.... Het is een greep uit de diverse taken die uitgevoerd werden in lange vermoeiende dagen.

Het is passend om in dit voorwoord mijn medebestuurders van het Pr. Daensfonds, die ook in dit project betrokken zijn, te danken voor hun werkkraft en inzet. En een speciaal bloemetje werp ik naar de dames die hun echtgenoten met de daad steunden! Via dit tijdschrift houden we u allen verder op de hoogte van de uitbouw van ons WGC.

Met dit initiatief hoop ik dat we de sociale inzet van Priester Daens voor zijn Vlaamse volk voor goed kunnen bewaren voor het nageslacht.

Herman Slagmulder, voorzitter

Daens Vandaag

Verantwoordelijke uitgever:

Herman Slagmulder
Boudewijnlaan 130, 9300 Aalst
0 en 053 / 77 68 53
e-post: herman.slagmulder@yucom.be

Hoofdredactie:

Frans Van Campenhout
Loweidestraat 2, 1700 Dilbeek
0 en 02 / 567 94 98
fvcampenhout@planetinternet.be

Opmaak:

Erik D'Hondt
Wijgstraat 35, 9320 Erembodegem
0 en 053 / 77 44 97
e-post: eriko@pandora.be

Kernredactie:

Peter Dauwe, Wouter De Bruyne, Erik D'Hondt, Herman Slagmulder, Frans Van Campenhout, Louis Van Roy en Emiel Van Schuylenbergh.

Coördinatie publiciteit:

Emiel Van Schuylenbergh

Priester Daensfonds

Sociaal-culturele vereniging aangesloten bij Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen (OVV), Vlaamse Culturele Koepel (VCK) en Aalsterse Cultuurraad.

Maatschappelijke zetel:

Stadhuis, Grote Markt 3, 9300 Aalst

Correspondentie-adres:

Boudewijnlaan 130, 9300 Aalst
0 en 053 / 77 68 53
e-post: info@daens.org
webstek: www.daens.org

Raad van Bestuur:

Voorzitter: Herman Slagmulder
Ondervoorzitter: Willy De Turck
Secretaris: Luc Geeroms
Penningmeester
Emiel Van Schuylenbergh
Leden
Stephan Beeckman, Peter Dauwe, Wouter De Bruyne, Lutgarde De Ridder, Erik D'Hondt, Luk D'Hondt, Rob Librecht, Jozef Liebaut, Roel Temmerman, Frans Van Campenhout, Karel Van den Bossche, Walter Van Herreweghe, Louis Van Roy en Ghis Willems.

Lidmaatschap :

Jaarlijkse bijdrage: 12,50 €
Scholieren en studenten: 6,25 €
Ereleden: 25,00 €
Beschermden leden: 50,00 €
Rekeningnr: 432 -5245521-01

PRIESTER DAENS - STEUNFONDS VOOR HET DAENSHUIS

Het Priester Daensfonds zet zijn schouders onder zijn initiatief "Aalsters Wijkgezondheidscentrum Daenshuis" en opent een steunlijst. Hoe dan ook, er is een noodzakelijk startbudget nodig.

Stortingen kunnen gebeuren op: 777 -5976881-11 van vzw Aalsters Wijkgezondheidscentrum "Daenshuis", 9300 Aalst

Daelemans Augustin, Aalst	25 €
Sonck, Herwig, Denderleeuw	25 €
Priester Daensfonds, Aalst	1.250 €
Actueel Denken, Aalst	2.480 €
Vlaamse Kerngroep, Erembodegem	50 €
ACW-Zuid-Oost-Vlaanderen	50 €
Slagmulder-Van de Waeter, Erembodegem	25 €
Mensen voor Mensen, Aalst	25 €
Bowling Ganzendries, Erpe-Mere	12,5 €
ZEP, Aalst	12,5 €
Zakenkantoor Martens-De Kegel, Ninove	50 €
't Binnenhof, Aalst	25 €
Fortis Bank, Erembodegem	25 €
Marmrecentrale Louis Ringoir, Lede	25 €
Mouton, Aalst	25 €
Vlaamse Kring- VTB-VAB, Erembodegem, Terjoden	50 €
Steunpunt Welzijn, Aalst	50 €
Drukkerij De Smet, Lede	50 €
Vlaams Neutraal Ziekenfonds, Aalst	50 €
Europabank, Aalst	12,5 €
Luk D'Hondt, Erembodegem	12,5 €
Jan Caudron, Erpe	12,5 €
Bond Moyson, Aalst	50 €
BACOB, Erembodegem	50 €
Christelijke Mutualiteiten, Aalst	100 €
Geeroms Luc, Aalst	50 €
Agneessens Herwig, Denderleeuw	30 €
VVVG Aalst en randgemeenten	25 €
De Paep Pol, Erpe	25 €
Onghena Armand, Boortmeerbeek	25 €
De Ridder Lutgarde, Herzele	50 €
Opbrengrst benefietavond	950 €

Namens het Priester Daensfonds en het Aalsters Wijkgezondheidscentrum "Daenshuis" danken we alle milde schenkers voor hun bijdrage.

Op Allerheiligen heeft op het kerkhof van Aalst de jaarlijkse bloemenhulde plaats aan het graf van de families Daens en Delafortrie. Alle daensisten en sympathisanten zijn uitgenodigd om aan deze korte en sobere plechtigheid (geen toespraken!) deel te nemen. Samenkomst aan de ingang van het Aalsterse kerkhof om 10 u.30

Op de Algemene Statutaire Vergadering van het Priester Daensfonds op zaterdag 15 maart 2003 werd Lutgarde De Ridder uit Herzele verkozen tot bestuurslid en werd Tony Derde uit Aalst als commissaris bevestigd. Tijdens de bestuursvergadering van 7 juni 2003 werd ook Walter Van Herreweghe opgenomen in de Raad van Bestuur.

DAENSHERDENKING 15 JUNI 2003

AAN HET MONUMENT ...

Een Daensdag is een feest- en een herdenkingsdag waarop erkenning en bezinning hand in hand gaan. Een daensistische traditie en afhankelijkheid die telkenjare onze aanwezigheid verklaart rond het monument van een priester-gangmaker binnen het eigen volk. Zijn geest en sociaal verleden merktekenen het Priester Daensfonds en zijn sympathisanten met doelstellingen en visies, in voeling met wat in dit land mens en volksgemeenschap sociaal-politiek blijft beroeren en ... bedreigen.

Het daensistische erfgoed ligt niet ter bezichtiging onder glas. Integendeel. Het blijft de drijfkracht tot inspiratie in een meelevens met de naaste en met de gemeenschap rondom ons, permanent onderweg naar sociaal-economische en politieke ontvoogding, wat bevrijding is. Bevrijding waarvan? Van een benauwend-eng liberalistisch-economisch systeem; van een niet-menswaardig collectivistisch socialisme; van een politiek éénrichtingsdenken; van een staatsestablishment dat van kop tot teen vegeteert op de discriminatie van een volksgemeenschap.

Eén voorbeeld hiervan volstaat: een verrekening van de op 18 mei jl. getelde Vlaamse stemmen op basis van de Franstalige of Waalse kiesdeler, zou de Vlaamse partijen 20 extra zetels opleveren. Aldus zijn 730.000 Vlaamse kiezers niet vertegenwoordigd in de nieuwe Kamer. Alle 'Belgen' zijn gelijk voor de wet. Voor welke wet? Voor de grondwet? Een triestige Belgenmop. Actueel is de vraag: voert de participatie in dit land ons niet figuurlijk terug naar de onfrisse, politieke praktijken ten tijde van priester Daens, toen bij het tellen van de stemmen het licht uitviel?

Daens reageerde. Zijn kiezers ook. Zij beseften wat stemrecht voor hen waard was. Het volk vocht voor de (h)erkenning van die "stem" en rechtvaardigheid geschiedde. Thans blijkt rechtvaardigheid een door bewindvoerders geschrapte deugd uit de catechismus van de staatsleer te zijn. Toppunt is dat burgers zich als gedwee kiesvee door cowboys laten voortdrijven over kiesdrempels, over stoelendansen, over willekeur van partijen en regeringen. Volksreactie noch ernstig mediacommentaar is hoor- of merkbaar. Het

verontrust de maatschappij.

De burger en de politicus verschillen daarover van mening. In niets vermindert dat het karakter van sociaal-politieke uitdagingen, conform het daensistisch ideeëngoed. Er is dan ook geen halt te houden bij de initiatieven tot armoedebestrijding en gezondheidszorg voor minderen, hoe edel, lovenswaardig en schoonmenselijk ook, die mogen aansluiten op het gedachtegoed van Daens. Horizonten moeten worden opgeschoven. De politiek-maatschappelijke evolutie moet voor dit land binnen het "Europa-vanmorgen", tot een vanzelfsprekende zelfstandigheid, tot een soeverein Vlaanderen te extrapoleren zijn. In dit geval, moet het daensistische gedachtegoed zijn volksnationale geweten volgen.

Is de daensistische beweging voor velen allicht geschiedenis geworden, dan blijft de grond van dat gedachtegoed niettemin zijn vruchtbaarheid behouden voor zaden tot ontplooiing van een staatkundige eenheid en tot herstel in eer en goede naam van Vlaanderen. Inzet voor de morele verheffing van mens en volk is daensisme van het puurste karaat. De figuur van priester Daens is niet uitsluitend tegen het licht

te houden van “pseudo-historische” schetsen uit film en reportages. Daens belichaamde een completere geestelijke en sociale bewogenheid.

Lichtvaardig wordt vergeten dat voor Daens het opkomend socialisme niet mocht zegevieren. Hij verfoeide dat omwille van zijn nefaste materialistische invloed op het geestelijk gezondhouden van arbeider en volk. Terloops, is het goed eraan te herinneren, dat partijen en organisaties - wijd verspreid in het politieke landschap - in een flirt met de ‘naam Daens’ moeten erkennen dat diens sociale strijd voor de ‘kleine man’ uitsluitend stoelde op de sociale leer van de Kerk. Een andere leidraad had Daens niet. Hij werd er ook niet voor gelauwerd. Ook niet door de Belgische kerk voor wie “Rerum novarum” blijkbaar niet dezelfde evangelische klank had als voor Daens.

Eigenlijk namen de Belgische bisschoppen in de 19de eeuw afstand van de complementariteit tussen een sociaal-economische ordening en een adequate of overeenstemmende staatkundige ordening, zoals de richtlijnen van Leo XIII deze lieten doorschemeren. Dit wil niets anders zeggen dan dat de ene ordening geen kans op slagen maakt als de andere achterwege blijft of onorthodoxe wegen opgaat. Een voorbeeld : de sociaal-economische ordening binnen het fascisme, binnen het nationaal-socialisme, binnen het communisme is niet kunnen lukken omdat bevolkingen geen menswaardigheid en identiteit konden vinden in dictatoriale en totalitaire staatsstructuren.

Wat hebben deze beschouwingen te maken met Daens en het daensisme? Van priester Daens ging de pastorale bezorgdheid uit om een Vlaams mens binnen de kerk Vlaams te houden met de garantie op een menswaardig bestaan. Een sociaal-priesterlijke

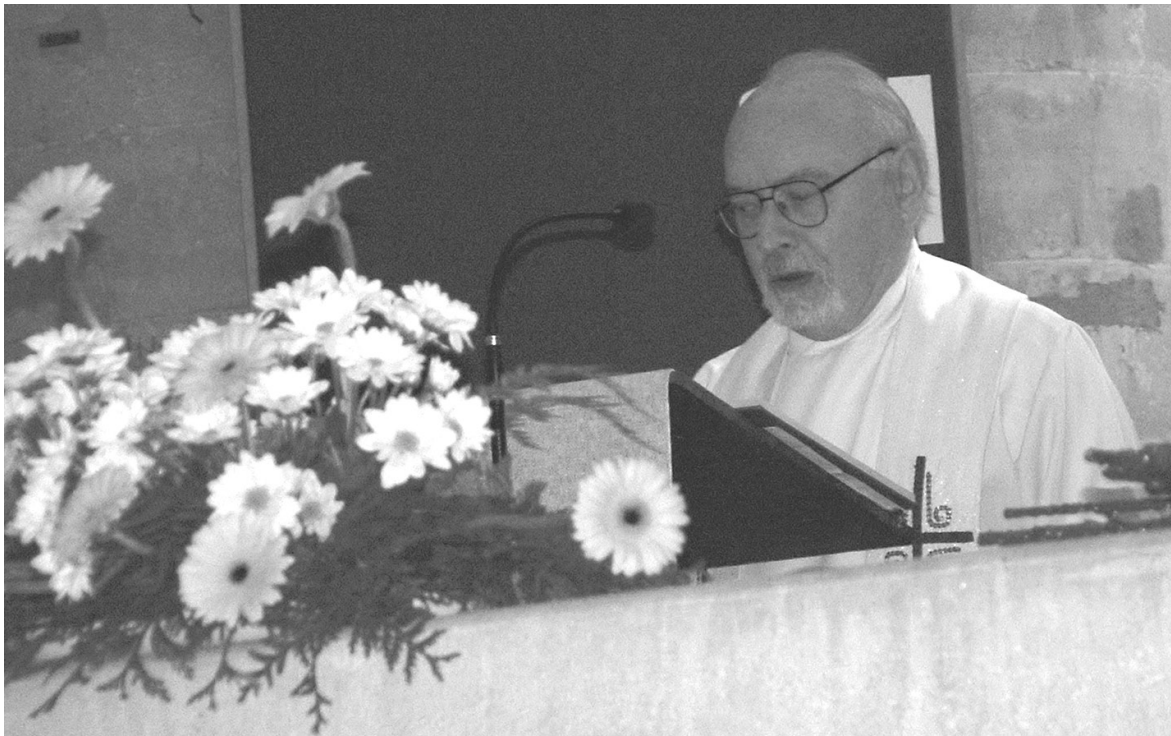
bekommernis voor de proletariër waaraan hij een politiek perspectief koppelde. Daens beseftte dat een autoritaire en elitaire Franstalige staat, wat toen nog het jonge ‘België’ was, zich blind staarde op een “identiteit” die niet eens een legering was tussen noord en zuid. Een staat zonder bedding voor de Vlaams-werkende klasse; een staat die nood had aan een proces van democratisering om sociaal-economisch te kunnen opstaan. Priester Daens deed daarin zijn deel voor een volk dat hem aan het hart lag. De daensistische beweging entte op Daens’ inspanningen en werkracht een dynamisch volksnationaal karakter.

Dat daensistisch kader roept bij mij de vraag op of pluralisme een juist gekozen woord is voor een correct inkleuren van een duidelijke maatschappijvisie die aansluit op doelstellingen van de Vlaamse Beweging? Zij maakt de bedenking los dat het P.D.F. sterkere accenten moet gaan leggen op wat 6 miljoen Vlamingen, die instaan voor 75 t.h. van de staatsinkomsten, aan stemrecht en autonomie moeten derven.

Daensisten, Vlaamse vrienden, tot zover enkele allicht ongewone reflecties bij een monument van priester Daens, die in het belang van zijn volk “neen” zei tegen politieke applicaties van een staat, die vandaag de dag flagrant aantoonde zelfs geen federale staat te kunnen zijn voor zijn gehele bevolking. Wanneer dan wel? Een retorische vraag, die een antwoord is.

Louis Van Roy

IN DE SINT-MARTINUSKERK

Het is goed dat de herinnering aan priester Daens in leven wordt gehouden. We mogen de traditie van de jaarlijkse herdenking niet laten schieten. Ze is ons te kostbaar. Dit jaar gebeurt ze een week na Pinksteren, in de kerkelijke liturgie Drievuldigheidszondag. Kort en eenvoudig samengevat: de zondag van het kruisteken.

Christenen onderscheiden zich van joden en moslims doordat ze geloven in een drie-ene God. Ze geven daar blijk van telkens als ze een kruisteken maken. Het kruisteken komt bij veel gelegenheden te pas. Maar het is in de loop van de geschiedenis niet zelden ook te onpas gebruikt. In naam van de drie-ene God hebben christenen oorlogen gevoerd, ketters verbrand, opstand gepredikt, elkaar het leven zuur gemaakt, vreemde volkeren gekerstend, hospitalen en scholen gesticht en ook politieke partijen. Ze hebben schoolstrijd geleverd en ook schoolvrede gesloten, ze hebben op hun manier meegedaan met de klassenstrijd en ook het socialisme bevochten. Ze hebben de Vlaamse zaak gediend en ook het Belgisch vaderland verdedigd. Ik kan de litanie met heel andere voorbeelden nog veel langer maken: in naam van de drie-ene God kinderen dopen, voorwerpen wijden, zegeningen uitspreken, beginnen en eindigen met een gebed, kinderen welterusten wensen met een kruisje op het voorhoofd. Enzovoort.

We moeten met het kruisteken Gods heilige naam uitspreken overal waar hij te pas komt, maar nergens waar hij niet te pas komt. U kent ongetwijfeld de pas-

sage in de bijbel waar Jahwe elk misbruik van zijn naam met nadruk heeft verboden. Het is het tweede van de tien geboden. “Zweer niet ijdel, vloek noch spot”, heb ik als kind van buiten geleerd. Gods naam wordt veel te dikwijls ingeroepen en, veel meer nog, uitgeroepen. Le nom de Dieu. Op z’n Vlaams uitgesproken is dat een vloek, een onheilig krachtwoord. Er zijn echter veel erger vloeken dan het misbruik van Gods naam in krachtwoorden. Is het bijvoorbeeld geen vloek als je iemand die een zware tegenslag heeft te verduren, goedkoop probeert te troosten met de vrome spreuk ‘het is Gods heilige wil’?

Tegen vloeken van deze en vergelijkbare soorten is priester Adolf Daens in zijn tijd ten strijde getrokken. Vanuit dit gezichtspunt wil ik hem nu kort in herinnering roepen.

Adolf Daens lijkt me iemand geweest te zijn wie het tijd en moeite heeft gekost om in zijn leven echt zijn draai te vinden. Na zijn secundaire studies aan het Sint-Jozefscollege een paar honderd meter hier vandaan, werd hij jezuïet, maar niet voor lang. Hij verliet de jezuïetenorde, trad dan toch weer in, maar na enige tijd weer uit. Hij werd priester van het bisdom Gent en gaf les aan verschillende Vlaamse colleges. Het college van Dendermonde moge ik even apart vermelden. Daar was een van zijn leerlingen Georges Rutten, die dominicaan is geworden en zich geprofileerd heeft als de *eminence grise* of, zoals men hem genoemd heeft, de ‘witte

generaal' van de christelijke arbeidersbeweging. Maar blijkbaar kon Daens in het onderwijs niet aarden, en al evenmin in een vaste parochiedienst. Hij vond zijn draai niet in de gevestigde kerkelijke structuren van zijn tijd. Zo kwam hij terecht in de situatie van een soort vrijbouter, die zich het best op zijn plaats voelde in het bedrijf van zijn broer, de drukker en uitgever Pieter Daens. En daar heeft hij zijn definitieve draai gevonden.

Toen de sociale encycliciek *Rerum novarum* verscheen, was Daens al 52 jaar oud. Hij heeft op die encycliciek niet gewacht om in zijn artikels en occasionele preken stem te verlenen aan de armen in de bijbelse zin van het woord: de mensen die gebukt en gebogen moeten lopen, met een bedelende hand, mensen zonder macht en middelen om zelf voor hun rechten op te komen. Met het gezag van de encycliciek achter zich is hij van leer getrokken tegen het toenmalige christelijke vloeken, in de kerk en de katholieke conservatieve partij, tegen allen die in de naam van God toestanden verdedigden die vloekten met het evangelie, tegen het misbruik van Gods naam bij het verzet tegen hervormingen in de geest van het evangelie. Hij is het boegbeeld van de Christene Volkspartij geworden en deed in 1894 zijn intrede in het Belgisch parlement. Misschien mag ik er even op wijzen dat hij geen uitzondering is geweest. Ook Noord-Frankrijk heeft in diezelfde jaren zijn *abbés démocrates* gekend. Ook daar heeft men, zoals bij ons met Daens gebeurd is, met alle middelen geprobeerd hen in naam van de kerkelijke en katholieke belangen zwart, d.w.z. rood te maken en de mond te snoeren.

Maar Daens was geen doetje. Hij heeft zich met hand en tand verweerd, vooral op de tribune van het parlement, gedreven door zijn overtuiging dat zonder zijn stem, sprekend als priester met een beroep op de naam van God, in die publieke ruimte niet zou gehoord worden wat met nadruk moest worden verkondigd. Niet alleen over de miskende rechten van

de uitgebuite arbeiders, maar ook over de ellendige situatie van de boeren, over de koloniale uitbuiting in Congo en niet het minst ook over de gerechtvaardigde eisen van het Vlaamse volk in de Belgische staat. Door zijn felste tegenstander, Charles Woeste, is hij in het parlement 'un prêtre dévoyé' genoemd, een ontspoorde priester. Maar dat hoefde hij niet te nemen. Op geen enkel moment hebben de kerkelijke autoriteiten redenen gevonden om zijn rechtgelovigheid in twijfel te trekken.

Men is er van hogerhand wel in geslaagd zijn stem te smoren en zijn priester naam in diskrediet te brengen. Maar de geschiedenis heeft priester Daens in het gelijk gesteld. Zijn spirituele erfenis is van de ene generatie naar de andere doorgegeven, ze heeft zich vruchtbaar gemaakt en blijft ons vandaag nog altijd inspireren. Een duidelijk bewijs daarvan is de werking van het Priester Daensfonds.

Eén element uit die spirituele erfenis wil ik nog even in de verf zetten. We moeten zorgvuldig omgaan met Gods heilige naam en geen kruistekens maken waar ze niet op hun plaats zijn. Niet vloeken dus. Maar vloeken gebeurt niet alleen door Gods naam te misbruiken. Vloeken doen we ook als we God niet noemen waar zijn naam wel moet uitgesproken worden. Misschien zijn dit in onze tijd de voornaamste vloeken. We zijn tegenwoordig al te licht geneigd Gods naam angstvallig te verzwijgen, uit schrik dat men ons meewarig zal bekijken of voor ouderwetse kwezel verslijten. We verstoppem al te zeer het christelijk verschil, we vlakken het af en laten het verkommeren. Ik zou het kort en krachtig zo durven samenvatten. We zijn het aan de nagedachtenis van priester Daens verplicht de maatschappelijke en ethische relevantie van het evangelie niet onder de korenmaat te zetten. Zonder enige pretentie. Maar wel vastberaden.

B.J. De Clercq o.p.

IN DE FEESTZAAL VAN HET STADHUIS

Dames en heren,

Ik heb mij bij de voorbereiding van deze toespraak heel wat vragen gesteld. Het antwoord dat ik voor mezelf op enkele daarvan heb pogen te formuleren, wil ik vandaag met u delen.

Een eerste reeks vragen betreffen de figuur van priester Adolf Daens: is het zinvol de herinnering aan hem levend te houden? Wat heeft hij ons, mensen van de 21ste eeuw te vertellen? Welke betekenis kan hij vandaag nog hebben voor (jonge) mensen? Bij het zoeken naar een antwoord op die vragen, ben ik uitgegaan van wat priester Daens voor mijzelf betekent, van wat mij in hem fascineert, van wat ik in hem bewonder. Een tweede reeks vragen betreffen de doelstellingen van het priester Daensfonds: welke betekenis heeft het voor onze samenleving dat mensen zich daar vandaag voor inzetten? Welk toekomstperspectief bieden zij? Gezien een aantal doelstellingen van het Daensfonds en het Davidsfonds nauw bij elkaar aansluiten, zijn dit evenzeer vragen naar de maatschappelijke relevantie en naar de toekomst van het Davidsfonds.

Vooreerst poog ik te verwoorden wat mij boeit en aantrekt in priester Adolf Daens, waarom hij mij – bijna honderd jaar na zijn dood – fascineert en inspireert, waarom ik hem graag zou gekend en ontmoet hebben. Het beeld dat ik voor mij zie, is onvolledig, is wellicht gekleurd, is een beeld dat mee bepaald is door de geschiedschrijving, maar het gaat zonder twijfel naar de essentie van de persoonlijkheid van Daens:

- een bijzonder getalenteerd man;
- een mens die je niet meteen ‘gemakkelijk’ kunt noemen;

- een mens die ‘mens voor de mensen’ wilde zijn;
- een man met een zeer sterk rechtvaardigheidsgevoel, met een grote dosis ergernis om allerlei wantoestanden die de menselijkheid van het leven aantastten;
- een man die de moed had om die ergernis om te zetten in strijd, een strijd die in het tijds kader van het eind van de 19de eeuw en vanuit zijn priesterambt allerminst vanzelfsprekend was;
- een man die het aandurfde de gevestigde orde in vraag te stellen, die lak had aan het verwachtingspatroon van zijn omgeving, die om de rechtvaardige zaak niets uit de weg ging – ook al was dat ten koste van hemzelf;
- een man die de angst, de schijnheiligheid, de lafheid en zelfingenomenheid van de machthebbers durfde te doorprikken;
- een koppigaard, die ondanks tegenkanting en teleurstellingen, twijfel en onzekerheid, bleef geloven in wat voor hem een zaak van simpele rechtvaardigheid was, namelijk ook aan de machtelozen de ‘macht’ geven die hen toekwam.

Die Daens, die Vlaanderen in het recente verleden massaal heeft leren kennen dankzij de meesterlijke film van Stijn Coninx, blijft ook vandaag – onder meer als incarnatie van de universele strijd van recht tegen onrecht – boeien en inspireren. Die Daens kan ook vandaag lichtend voorbeeld zijn voor al wie zich inzetten voor een betere, rechtvaardiger wereld – en zo zijn er gelukkig nog veel, ook jongeren!

De inzet van priester Daens – en van zijn medestanders – is niet vergeefs geweest. Samen met velen heeft hij een beweging op gang gebracht die niet te stuiten was: een evolutie naar betere werkomstandigheden, kwaliteitsvolle gezondheidszorg en maximale onderwijskansen voor iedereen, een solidaire en democratische samenleving. De doelstellingen van Daens en zijn beweging voor sociale rechtvaardigheid zijn bereikt, wij leven vandaag in één van de rijkste regio’s ter wereld, in wat de 19de eeuwse mens ongetwijfeld een sociaal-economisch paradijs zou noemen. De 21ste-eeuwse Vlaamse samenleving heeft geen priester Daens meer van doen. Zo lijkt het.

Ons sociaal-economisch paradijs heeft ook een keerzijde. Uit de recente actualiteit pik ik er één bericht uit: één op tien Vlaamse jongeren tussen 12 en 14 heeft al eens een zelfmoordpoging ondernomen. Algemeen kent Vlaanderen het hoogste zelfmoordcijfer in Europa. Meer mensen dan ooit vallen ten prooi aan depressie, verslaving, vereenzaming. De vrije markteconomie, die steunt op de pijlers van concurrentie en consumptie, en die via de almachtige reclame aan de mensen de hemel op aarde belooft, heeft een verpletterende keerzijde: een steeds verder uitdijend en verstikkend individualisme, toenemend wantrouwen tussen mensen, opgeklopte gevoelens van onveiligheid, teloorgang van de sociale samen-

hang, van verbondenheid, van solidariteit, banalisering van fundamentele menselijke waarden, mensen die vruchteloos op zoek zijn naar zin voor een leven dat van aan de wieg tot in het graf geëconomiseerd is. Onze materiële welstand, die ongekende toppen scheert, maakt ons – in tegenstelling tot wat wij ervan verwachten of tot wat de reclame ons voorspiegelt – duidelijk niet gelukkiger, wel integendeel. Maar we zien het (nog) niet, of we willen het (nog) niet zien en we blijven ons vastklampen aan het materiële, aan duur maar oppervlakkig genot, aan de nieuwste trends, de hipste outfit, de exclusiefste wellness-arrangementen, de meest exotische reizen en ga zo maar door.

Waar de vooruitgang in de 19de eeuw – de industriële revolutie – uitwassen kende die op menselijk vlak veeleer voor achteruitgang zorgden, eist ook in de 21ste eeuw de zogenaamde vooruitgang zijn menselijke tol. Het was net die tegenstelling die priester Daens heel scherp zag. Het was precies die keerzijde van de vooruitgangsmedaille die hem uitdaagde om resoluut de kant te kiezen van de zwakke. Het was zijn ergernis over vooruitgang ten koste van de mens, die hem ertoe aanzette onrecht aan de kaak te stellen, de machtelozen een stem te geven, heilige huisjes te doen wankelen, een tegenstroom op gang te brengen. Dat werd hem veelal niet in dank afgenomen. Hij oogste niet alleen bijval. Brede erkenning was hem bij leven niet gegund en hij kon allerminst vermoeden dat zijn naam blijvend zou verbonden blijven met de emancipatie van zijn volk.

Meer en meer komen ook vandaag de uitwassen van een ongebreidelde vrije markt in beeld, meer en meer mensen gaan inzien dat een tegenstroom nodig is, dat het alles overheersende markt-denken op zijn minst in vraag moet worden gesteld, dat andere waarden dan alleen de economische opnieuw op het voorplan moeten worden geplaatst. De beweging van anders-globalisten is van die tegenstroom wellicht de meest opvallende exponent – jammer genoeg vooral omwille van het misbruik dat heethoofden er telkens weer van weten te maken. Heel waarschijnlijk zou priester Daens vandaag met de anders-globalisten gesympathiseerd hebben. Zou hij zich ingezet hebben voor correcties op de vrije markteconomie. Met andere woorden: de inzichten en de inzet van priester Daens hebben ook vandaag betekenis. Ook onze tijd heeft zieners en voorvechters als priester Daens nodig. En gelukkig zijn die er ook. En het zijn heus niet alleen de zogenaamde anders-globalisten die de ‘Daensen’ zijn van onze tijd. Misschien veel minder spectaculair, maar daarom niet minder belangrijk, vormen bewegingen als het priester Daensfonds en het Davidsfonds mee tegenstroom, houden zij de samenleving – via hun werking – een spiegel voor ogen, bieden zij effectief weerwerk tegen een al te

eenzijdig op economie en markt gericht denken en handelen dat ons samenleven beheerst. Onze opdracht is niet af, onze stijl en methode zullen we aan de noden van de tijd moeten aanpassen, maar de kern van onze boodschap blijft actueel.

Dat wil ik nu even pogen te concretiseren aan de hand van de vier doelstellingen die het Priester Daensfonds zich stelt.

1. Solidariteit met de medemens

Ook al hebben we sinds priester Daens op sociaal-economisch vlak een enorme weg afgelegd – en zijn we zoals eerder gezegd uitgegroeid tot zowat de meest welvarende regio ter wereld, ook in dat welvarende Vlaanderen blijft een belangrijke groep mensen vastzitten in de cirkel van armoede. Het is dan ook de plicht van deze samenleving in het algemeen en van de overheid in het bijzonder om van de aandacht en zorg voor die nog veel te grote groep kansarmen een absolute prioriteit te maken. Terecht heeft het Priester Daensfonds recent opgeroepen tot een krachtadig sociaal huisvestingsbeleid – gezien het grote aandeel dat huisvesting vandaag vertegenwoordigt in het gezinsbudget, met alle gevolgen vandien voor kwetsbare gezinnen. Even terecht zijn de voorbije dagen vanuit verschillende hoeken grote vraagtekens geplaatst bij een beleid dat nu al aan de vijfde minister voor huisvesting toe is in één legislatuur. Meer algemeen kunnen we ons overigens de vraag stellen of het dat soort ‘beter bestuur’ is waar zovelen van droomden, die zich voor de politieke ontvoogding van Vlaanderen hebben ingezet.

Een ander belangrijk aandachtspunt in de bestrijding van de kansarmoede, moet het onderwijs zijn. De razendsnelle ontwikkelingen op het vlak van informatie en communicatie dreigen te resulteren in een diepe kloof tussen hen die ‘mee zijn’ en hen die niet ‘mee zijn’. Maximale onderwijskansen voor iedereen, ongeacht sociale status, moeten dan ook absoluut gegarandeerd worden. Anderzijds moeten we ook de moed hebben om bij het hele ICT-gebeuren kritische bedenkingen te formuleren: is het goed dat we evolueren naar een samenleving waarin we de communicatie met de ander liefst via het scherm van onze computer laten verlopen?

Zo kom ik tot een ander aspect van solidariteit, dat mij bijzonder ter harte gaat. De ten top gedreven individualisering die onze hedendaagse maatschappij kenmerkt, heeft zeer ernstige schade toegebracht aan de sociale samenhang, aan de verbondenheid tussen mensen, aan de solidariteit. Als zoveel mensen vandaag angstig zijn, zich onveilig voelen, wantrouwig zijn, onverdraagzaam, agressief..., dan heeft dat veel te maken met het isolement waarin zij verkeren, met het feit dat ze een sociaal netwerk missen waarop ze kunnen terugvallen. Het wordt een belangrijke

uitdaging voor de toekomst om te werken aan sociale samenhang in onze samenleving en het verenigingsleven kan daarin een belangrijke rol spelen. Ik geloof heel sterk in de kracht van verenigingen, in de kansen die zij kunnen bieden voor ontmoeting, gesprek, overleg, confrontatie van ideeën, samenwerking, solidariteit. Maar ik ben er mij wel van bewust dat dat geloof tegendraads is, omdat het haaks staat op de filosofie van het ik die vandaag hoogtij viert. Een triomfantelijke uitspraak van een kamerlid van de meerderheid, opgetekend tijdens de voorbije verkiezingscampagne is in dat verband veelbetekenend: “De individuele vrijheid is de norm voor het beleid geworden.”

2. Ontplooiing van het Vlaamse volk

Het ‘Arm Vlaanderen’ van de 19de eeuw heeft een lange weg afgelegd. Generaties vrouwen en mannen hebben zich ingezet voor sociale hervormingen, voor meer democratie, voor de emancipatie van een volk dat cultureel, economisch, politiek, kortom op alle terreinen van het maatschappelijk leven achtergesteld en gemarginaliseerd werd. Taal zou een belangrijke hefboom worden in een emancipatieproces dat vandaag nog niet af is. Toch is al veel bereikt en hebben we de handen vol met de invulling van verworven vrijheid en autonomie. ‘Ontplooiing van het Vlaamse volk’ moet vandaag dan ook niet alleen – en zelfs niet op de eerste plaats – een streven zijn naar nog meer autonomie, maar vooral werken aan een kwaliteitsvolle samenleving. Die opdracht is levensgroot en behelst tal van deel-opdrachten: goed bestuur, zorg voor het milieu, aandacht voor de zwakken... Bovenal echter moet Vlaanderen uitblinken via zijn cultuur. Cultuur – in al zijn aspecten – maakt het leven van de mens echt humaan. Cultuur is voor de mens en voor de samenleving van levensbelang. Daarom moet cultuur alle mogelijke kansen krijgen, en moeten omgekeerd mensen alle mogelijke kansen krijgen om cultuur actief te beleven. Belangrijk is daarbij dat de overheid daartoe de voorwaarden schept, mensen en initiatieven aanmoedigt en ondersteunt, ruimte creëert en middelen voorziet voor het vrij initiatief, veeleer dan zelf alles in handen te nemen of te reguleren. Even belangrijk is het dat voor cultuur niet alleen maar de kruimels overblijven, maar dat royaal geïnvesteerd wordt in datgene wat Vlaanderen in het verleden op de wereldkaart heeft geplaatst en dat ook in de toekomst kan doen: zijn cultuur.

Uiteraard draagt niet alleen de overheid verantwoordelijkheid voor de ontplooiing van het Vlaamse volk via de cultuur. Alle actoren – kunstenaars, wetenschappers, organisatoren, onderwijzers... - moeten hun steentje bijdragen. Inzonderheid wil ik het hier even hebben over de historische opdracht die ook de Vlaamse Beweging op dat terrein te vervullen heeft. De Vlaamse Beweging, ontstaan als een taal- en cul-

tuurbeweging, is gaandeweg haar actieterrein gaan uitbreiden naar andere domeinen van de samenleving, inzonderheid het politieke domein. Dat was een belangrijke en noodzakelijke evolutie die geleid heeft tot het zelfstandige Vlaanderen dat we vandaag kennen en dat – het weze duidelijk – het eindpunt nog niet bereikt heeft. Toch is nu het moment aangebroken waarop de Vlaamse Beweging moet terugkeren naar haar wortels en opnieuw op de eerste plaats een cultuurbeweging moet worden die actief meewerkt aan de uitbouw van een modern, creatief en dynamisch Vlaanderen. Die opdracht is minstens even belangrijk als haar politieke missie. Het Davidsfonds heeft zich alvast voorgenomen daarin voortrekker te zijn.

3. Democratisering van de samenleving

In een democratisch land als het onze kan men zich de vraag stellen in hoeverre het nodig, wenselijk, zinvol is te werken aan ‘democratisering van de samenleving’. Toch geloof ik dat het nuttig en zelfs noodzakelijk is dat er – ook in een democratie – altijd kritische waakhonden zijn van die democratie. In onze spektakel- en mediamaatschappij vormen vandaag een aantal fenomenen een niet geringe bedreiging voor de ware democratie. Tijdens de voorbije verkiezingscampagne hebben we een nooit geziene mediatisering beleefd van het politieke bedrijf, een ongekende personalisering ook – politiek leek veeleer over vedetten te gaan dan over inhoud, en bovendien een misleidende simplificering van wat hoort te gaan over belangrijke keuzes die bepalend zijn voor de toekomst van ‘de mensen’ en van een samenleving. In treffende one-liners worden problemen en oplossingen voor die problemen op het publiek losgelaten. Dat publiek mag dan meteen via een eenvoudig sms-je het voorstel steunen of kraken. Zo wordt een schijn gewekt van zeer directe democratie en lijkt in één moeite de kloof tussen burger en politiek gedicht. Voor een grondige discussie, een zorgvuldig afgewogen van pro en contra, een diepgravend debat is nauwelijks nog plaats. Democratisering van de samenleving zou dan ook kunnen betekenen dat er gewerkt wordt aan een stevige debatcultuur, die zowel in de media als op de podia van kleine en grote gemeenschaps- en cultuurcentra haar beslag krijgt. Alweer geen gemakkelijke opgave in een omgeving die het ernstige gesprek enkel nog verkoopt in een leuke, speelse, vlotte, ‘ver-laatste-show-de’... verpakking.

4. Doorbreking van verzuiling op alle gebied

Voor een strijd die het puur ideologische oversteeg, schuwde priester Daens – terecht – de samenwerking met andersdenkenden niet. Zo was hij in het doorbreken van verzuiling en hokjesdenken zijn tijd ver vooruit. Ook op dat vlak hebben we in Vlaanderen een enorme evolutie meegemaakt. Volgens sommigen echter nog niet verregaand genoeg. Zij pleiten dan voor nog meer pluralisme in de samenleving. De

vraag is welk soort pluralisme zij aanhangen. Is het een pluralisme dat ruimte biedt aan verschillende visies en overtuigingen, en die als een verrijking beschouwt voor een samenleving? Of is het het pluralisme van de grijsheid, van de uitschakeling van overtuigingen, van de neutraliteit? Voor dat laatste bedank ik feestelijk en ik wil er mij zelfs nadrukkelijk tegen verzetten. Ik wil wel in alle openheid en tolerantie de dialoog aangaan met andersdenkenden, het waardevolle in hun overtuiging ontdekken en – waar het kan, waar het wenselijk of zinvol is – meningsverschillen overstijgen om tot een gemeenschappelijk doel te komen. De samenleving wordt niet beter van grijze eenheidsworst, wel van de bonte verscheidenheid van mensen, hun meningen en overtuigingen.

Dames en heren,

De doelstellingen die het Priester Daensfonds zich stelt, zijn niet gering. Het zijn stuk voor stuk bijzonder waardevolle, maar ook veel omvattende doelstellingen die voortdurend zullen moeten geactualiseerd en concreetiseerd worden. Aan allen die zich daarvoor inzetten, in de geest van priester Daens, wens ik van harte moed, durf, koppigheid, creativiteit. Want zoals ik rotsvast geloof in het belang en de noodzaak voor onze samenleving van het Davidsfonds, zo zeg ik vandaag ook met overtuiging: het Priester Daensfonds is nodig!

Peter Peene

HET DAENSBOEK VAN HENDRIK JOZEF

Vanaf de late zomer van 1939 vatte de Gentse volksvertegenwoordiger van het Vlaams Nationaal Verbond (VNV) Hendrik Jozef Elias (1902-1973) een nieuw historisch werk aan. Het begin van de oorlog in september 1939 bracht op binnenlands vlak een zekere windstilte met zich mee. Elias vulde deze tijd op met het schrijven van een studie over priester Adolf Daens. “Ik had aan mijn vrienden uit Aalst beloofd een boek te schrijven over priester Daens. Het was voor mijzelf als een soort weddingchap. Na acht jaar in de politiek gestaan te hebben en alle wetenschappelijke werk te hebben verwaarloosd, wilde ik aan mijzelf en ook aan de anderen tonen dat ik nog over voldoende werkkraft en vakmanschap beschikte om in zes maanden tijd een boek te schrijven waarover een student in de geschiedenis als dissertatie fier zou kunnen zijn.”^[1]

In oktober waren de nodige archivalische opzoekingen al achter de rug en was hij druk aan het schrijven. “Ik heb inspiratie nodig. Wanneer die er eenmaal is, dan kan ik in één geut, zeven acht bladzijden schrijven”^[2].

Het manuscript van het boek was grotendeels klaar tegen de herdenking van de honderdste verjaardag

van de geboorte van Adolf Daens. Op 17 december 1939 werd deze geboorte op luisterrijke wijze in de Vlaamse schouwburg van Aalst herdacht. Of het oorspronkelijk tot het opzet behoorde het boek tegen deze dag kant en klaar te hebben, weten we niet. Elias was de feestredenaar. Hij toonde zich schatplichtig tegenover Daens. “Vanaf het eerste oogenblik toen ik in aanraking ben gekomen met de sociale geschiedenis van ons volk, is mij de figuur van dezen bezielden apostel en volksagitator opgevallen en heb ik mij tot het probleem van zijn verschijning en van zijn strijd aangetrokken gevoeld. (...) Hij behoort tot de reeks der groote volksagitators waarvan het idealisme en de welsprekendheid in staat zijn wonderen te verrichten. En nochtans arm is hij gestorven en twijfelend aan het nut van zijn offer en van zijn leven. Zwaar, al te zwaar wellicht was de last die op zijn schouders werd gedrukt ! (...) Zijn weg was er een van goedheid en rechtvaardigheid. En wij, jongere Vlaamsch nationalist, wij zullen eenmaal tot de overtuiging komen, dat in het sociale bestreven van dezen man, die juist in de Vlaamschgezinde kernen van de Vlaamsche steden zijn aanhang heeft gevonden, de wortels teruggaan van ons nationaal en van ons sociaal bewustzijn. (...) Ik zou wenschen dat op mijn graf kon gebeiteld worden datgene wat, naar mijn oordeel, past op het graf van priester Daens en wat zijn leven samenvat: Mijn strijden, in dienst van mijn volk, is niet nutteloos geweest”^[3].

Het boek met als titel *Priester Daens en de Christene Volkspartij, 1893-1907* verscheen in april 1940^[4]. Het boek is opgedragen aan Ernest van den Berghe, die de uitgever was. Hij was immers de schoonzoon van Jan de Neve, vriend en nauw medewerker van Adolf en Pieter Daens. Het boek wilde noch een biografie van Daens, noch een geschiedenis van de Christene Volkspartij of de Daenspartij zijn, beklemtoonde de auteur. Het lag enkel in de bedoeling van Elias om een schets te geven van de “strijd van priester Daens en de weerslag der partijontwikkeling op zijn streven en op zijn werken. Al is dit werk ontstaan naar aanleiding van de herdenking der geboorte van priester Daens, zoo is het toch niet opgevat als een huldiging in den zin eener eenzijdige lofbetuiging”^[5].

De eigenlijke tekst van het boek beslaat nauwelijks zeventig bladzijden. Daarbuiten bevat het boek een

PRIESTER DAENS

EN DE

CHRISTENE VOLKSPARTIJ

1893 - 1907

DOOR

Mr Dr H. J. ELIAS

1940

S.V. Dietschland-Aalst

veertigtal bladzijden bijlagen en noten. Het grootste deel van de oplage ging tijdens een brand in de drukkerij tijdens de meidagen van 1940 verloren. In de daaropvolgende herfst werd *Priester Daens* herdrukt en dit zonder vooraf toestemming aan de bezetter gevraagd te hebben.

Door de chaos van 1940 werd het boek nagenoeg nergens gerecenseerd. In zijn eigen studie over het daensisme omschreef Karel van Isacker Elias' boek als een "uitstekend werk"^[6]. Ook Lode Wils omschreef het werk "waarin [Elias] heel scherpzinnig de spanningen ontleedde die het ontstaan van de christen-democratie uitlokte in de katholieke partij en in de kerk (...)"^[7].

Lezers die ons een of meerdere recensies van het Daensboek van Elias zouden kunnen bezorgen, kunnen deze bezorgen aan de redactie. Bij voorbaat willen we hen hiervoor danken.

Pieter Jan Verstraete

^[1] H.J. ELIAS, De vraag van de wachtmeester (ongepubliceerd manuscript), p. 65-66 in Archief Elias (Brussel).

Zie ook: Brief van H.J. Elias aan E. van den Berghe, 1 november 1965 in AE.

^[2] Brief van H.J. Elias aan F. van der Elst, 20 september 1946 in Archief Frans van der Elst (Brussel).

^[3] Arbeidsorde, 15 januari 1940, p. 3, 14 en 16.

Onderaan de tekst werd in voetnoot aangeduid dat het boek 'eerlang' zal verschijnen.

^[4] H.J. ELIAS, *Priester Daens en de Christene Volkspartij, 1893-1907*. Aalst, Dietschland, 1940. III., 134 blz.

^[5] Idem, p. 11.

^[6] K. VAN ISACKER, *Het daensisme: de teleurgang van een onafhankelijke, christelijke arbeidersbeweging in Vlaanderen, 1893-1914*.

Antwerpen, 1959, p. I.

Daenshuis

is...

een centrum waar men terecht kan voor eerstelijnsgezondheidszorg, dus voor raadpleging en behandeling bij een arts, kinesitherapeut en verpleegkundige.

bestaat uit ...

een multidisciplinair team van gezondheidswerkers, om een totale aanpak van gezondheid en ziekte te verzekeren.

verleent ...

zowel curatieve als preventieve zorgen. Er zijn consultaties, maar er gaat ook ruime aandacht naar het voorkomen van klachten en het stimuleren van een gezonde levensstijl.

richt zich ...

naar alle bewoners van de regio Groot-Aalst

werkt ...

met het forfaitair systeem van betalingen. Het centrum heeft een erkenning van het R.I.Z.I.V. en ontvangt op basis van het aantal ingeschrevenen een vergoeding vanuit de respectieve mutualiteiten. De inschrijving in het centrum is gratis en men verbindt er zich toe om voor alle zorgen van huisarts, verpleegkundige en kinesitherapeut het wijkgezondheidscentrum te raadplegen. De consultaties binnen deze disciplines zijn gratis. Enkel voor medisch materiaal vragen we soms een kleine bijdrage.

heeft ...

een vrijwilligerswerking: de vrijwilligers verzekeren dagelijks het onthaal en de permanentie van 8.30 u tot 19.30 u.

heeft een extra dimensie door ...

een aanbod van gezondheids-promotie-activiteiten, in samenwerking met de buurtwerking en sociale organisaties van Groot-Aalst.

wordt ondersteund door ...

Vereniging van Wijkgezondheidscentra, met zetel in Brussel, Priester Daensfonds, Steunpunt Welzijn en andere sociale organisaties

is gelegen ...

Dr. De Moorstraat 104a - 9300 Aalst - tel. 053 / 78 10 16 - fax. 053 / 78 12 16

e-mail: daenshuis@welzijn.net - webstek: <http://daenshuis.welzijn.net>

is open ...

alle werkdagen van 8 u.30 tot 19 u.30

RENE DE CLERCQ, medereiziger van de socialistische arbeidersbeweging

Naar aanleiding van onze voorjaarsactiviteit in Deerlijk rees de vraag naar de rol van de dichter en Deerlijkenaar René De Clercq in de sociale beweging. Had hij contacten met de daensisten, met Hector Plancquaert en Remi Vanderschelden?

Joost Vandommele stuurde een tekst waarin hij nader ingaat op het sociaal engagement van de dichter. Hij toont dat De Clercq zijn pen niet alleen ten dienste stelde van de Vlaamse Beweging maar ook van de (socialiserende) arbeidersbewegingen.

In het Sint-Jozefscollege in Tielt, waar De Clercq vanaf 1890 intern was, werd zijn aandacht voor de sociale nood gewekt door principaal Jules Deberdt, die in zijn gematigde interpretatie van de kersverse encycliciek *Rerum Novarum* (1891) van zijn jongens “rotsvaste roomse mannen en sociale werkers” wilde maken.

De twee hoogste klassen werden ingeschakeld in de conferentie van Sint-Vincentius a Paulo. Leraars en leerlingen gingen tweemaal in de week op bezoek bij arme mensen en er werd daarbij “brood, vuur en kleding bedeed”. De jonge De Clercq schreef een vijftientig bladzijden lang gedicht ‘Rerum Novarum of arbeid en lijden’. Zijn benadering was paternalistisch. De sociale orde moet bewaard blijven. De arbeider moet steun zoeken in het geloof en de rijke mag niet blind zijn voor de noden van de arbeider. Het socialisme en het streven naar materiële rijkdom maken de mens niet gelukkig.

Nagenoeg in dezelfde jaren gaven de daensisten aan de encycliciek een radicalere interpretatie. De Clercq getuigde later: “Ik herinner mij uit mijn jeugd de eigenaardige meetings van priester Daens en mr. Plancquaert op het platteland”. De toenmalige pastoor van Deerlijk stond onder meer aan Plancquaert toe om te spreken na de mis en hij maakte er geen gewetenskwestie van dat er onenigheid kwam in het katholieke kamp. Het was dan ook geen toeval dat in Deerlijk een daensistische kern ontstond rond de plancquaertist Remi Vanderschelden.

De Clercq heeft Plancquaert gekend. Hun beider leven vertoont trouwens merkwaardige parallellen. De veertien jaar oudere streekgenoot Plancquaert werd ook flamingant op het college. Hij was medeoprichter van de Gentse katholieke studentenver-

eniging Rodenbachs vrienden, waarvan De Clercq later voorzitter werd. Ze publiceerden alletwee letterkundige werken bij Siffer, de Gentse drukker van onder meer het literaire tijdschrift *Dietsche Warande en Belfort*. Ze gaven samen met Alfons Sevens vanaf 1910 het blad *De Witte Kaproen* uit. Beiden werden tijdens de Eerste Wereldoorlog ondervoorzitter van de activistische Raad van Vlaanderen en werden daarvoor op hetzelfde proces van 17 april 1920 door het assisenhof van Brabant ter dood veroordeeld. Het door Plancquaert gestichte blad *Het Recht* had vanaf 1924 een vers van De Clercq als motto: ‘Het recht om te leven is het eerste recht, het tweede is een man te zijn, geen knecht’.

Wanneer De Clercq na enige omzwervingen in Nijvel en Oostende in 1906 een definitieve benoeming als leraar kreeg aan het Gentse atheneum, was hij al een ‘bekende Gentenaar’. Niet tegen zijn zin werden zijn gedichten en zangspelen door de socialisten, die in de stad Gent vrij sterk stonden en een politieke opening zochten naar het platteland, in de armen gesloten en gepromoot. Zo werd de bundel *Toortsen*, die in 1909 verscheen, een ‘socialistische bundel’ genoemd, met als gevolg dat de eerder conservatieve jury die in 1911 de Staatsprijs voor de Letteren moest toekennen, aan De Clercq voorbijging. “De socialisten gebruikten onmiddellijk het boek als een vaandel”, schreef Herman Baccaert in het *Letterkundig overzicht* van 1910. Een vaststelling die later bevestigd werd door Alfons Sevens in zijn brochure *De dichter René De Clercq en zijn Toortsen* en nog later door Achiël Van Acker in een interview in 1967. Feit is dat De Clercq hevig fulmineerde tegen de sociale ellende die hij in menig Gents beluik en volkswartier aantrof. In tegenstelling met zijn studentenjaren, predikte hij nu verzet en strijd. Expliciet socialistische of marxistische analyses en oplossingen vinden we in zijn poëzie niet terug, maar godsdienstige, pantheïstische verwijzingen zijn nooit ver weg. Zowel de christelijke als de socialistische arbeidersbeweging en sociaalvoelende liberalen en flaminganten vonden er iets van hun programma en zienswijze in terug.

De Clercq stelde later zelf dat hij “met ‘Toortsen’ de gemakzucht en vrijblijvendheid liet varen en in voeling trad met mijne broeders, de verschoppelingen

der maatschappij”.

René De Clercq is evenwel nooit lid geweest van de Belgische Werkliedenpartij en is nooit organisatorisch verbonden geweest met de socialistische arbeidersbeweging, net zoals de meeste kunstenaars en intellectuelen die gedurende kortere of langere tijd gedweept hebben met het socialisme of zich socialist noemden. Vooral de geëiste partijdiscipline was daarbij een probleem. Anseele had wel een sterke sympathie voor De Clercqs werk en kunnen. Waarschijnlijk omdat het onmiddellijk bruikbaar was, romantisch wervend en zeer begrijpelijk, ook voor gewone mensen.

In 1913 publiceerde De Clercq zijn autobiografische roman *Herman Riels*, waarin hij zijn wedervaren met leden van de Belgische Werkliedenpartij vertelde. Alle tenoren van het Gentse socialisme passeren er onder een schuilnaam de revue. Herman Riels (alias René De Clercq) komt in contact met Corgen (alias Anseele) die hem vraagt de muren van ‘Ons Huis’ te versieren en socialistisch verkiezingskandidaat te

zijn in de plattelandsgemeenten. Riels zet zich ten-volle in, maar haakt af als hij constateert dat er geen synthese mogelijk is tussen de arbeidersbeweging en de Vlaamse Beweging.

Na deze ontvucherende ervaring plooid De Clercq zich terug op een bewust buiten- en soms eerder antipolitieke positie, die perfect kon renderen in een propagandarol tijdens het activisme. Na de Eerste Wereldoorlog was hij een tijdlang mecenas voor de socialistisch georiënteerde kunstenaars Frits Van den Berghe en Jozef Cantré. Volgens Vandommele toonde De Clercq zich na 1918 eerder zwaar teleurgesteld in dan vijandig tegenover de socialistische arbeidersbeweging.

Voornaamste informatiebron: Dichter René De Clercq (1877-1932), medereiziger van de socialistische arbeidersbeweging (door Joost Vandommele), in *Huldeboek Werner Vandenabeele* (Stad Lokeren, 2002), blz. 254-263.

F.V.C.

VLAAMSE ACHTERUITSTELLING

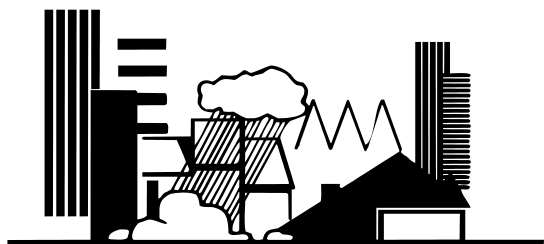
In dit land is de stem van de Vlaamse kiezer maar 3/4 van een Waalse of een Franstalige stem. De verkiezingen van 18 mei jl. hebben dit zonder enige schaamte nog eens bevestigd. Een francofoon en/of Waalse politicus heeft genoeg aan ongeveer 35.800 stemmen tegenover 47.200 stemmen voor een Vlaamse politicus. Hierdoor konden de Franstaligen in Vlaams-Brabant via de apperentering – of gunstige overschotten – twee Vlaamse zetels stelen.

Een “Vlaamse” regering laat gewetenloos een verbijsterende onderwaardering van de Vlaamse kiezer aan haar voorbijgaan. Hoe erg onrechtvaardig en ongrondwettelijk deze is blijkt uit de recente zetelverdelingen:

Front National:	130.012 stemmen	= 1 zetel
Agalev	160.201 stemmen	= 0 zetel
NVA	201.399 stemmen	= 1 zetel
Ecolo	201.118 stemmen	= 4 zetels
Mouvement Reformateur (MR)	748.952 stemmen	= 24 zetels
Vlaams Blok	767.605 stemmen	= 18 zetels
Parti Socialiste (PS)	855.992 stemmen	= 25 zetels
VLD	1.009.223 stemmen	= 25 zetels
SP.A & Spirit	979.750 stemmen	= 23 zetels
CD&V	870.749 stemmen	= 21 zetels

Een verrekening van de op 18 mei getelde Vlaamse stemmen naar rato van de Franstalige of Waalse kiesdeler zou de Vlaamse partijen 20 extra zetels opleveren. Aldus zijn in dit federale land 730.000 Vlaamse kiezers niet vertegenwoordigd in de Kamer!

BOUWBEDRIJF VAN HERREWEGHE

*FAMILIAAL GESTRUCTUREERD BOUWBEDRIJF
MET EEN JARENLANGE ERVARING*

*Honderden referenties
nieuwbouw, appartementsbouw,
industriebouw, openbare werken*

Verbrandhofstraat 34
9300 AALST
(053) 77 18 12

VHW ISOLATIE

- ! erkend dealer meest kwalitatieve isolatieproducten
- ! alle producten op voorraad
- ! gratis vrijblijvende prijsoffertes
- ! eigen studiedienst voor berekening van isolatie
- ! nieuw in ons gamma, plaatsen isolerende chappe
- ! speciale kortingen voor doe-het-zelvers

Voor inlichtingen
VHW ISOLATIE
Verbrandhofstraat 34
9300 AALST
tel (053) 77 18 12
fax (053) 77 12 20

Uit sympathie

BACCARA DROOGKUIS

Geraardsbergsestraat 100 - 9300 Aalst

Tel.: 053 / 21 34 31

Vlaams Neutraal Ziekenfonds

UW VRIJHEID, UW ZEKERHEID

Kies in alle vrijheid, **maar** mét een geweten
voor een professioneel **maar** ongebonden ziekenfonds

VRAAG VRIJBLIJVEND EEN INFORMATIEPAKKET

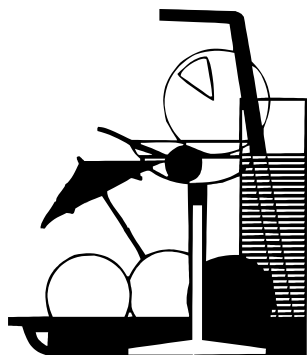
BEL GRATIS % 0800 - 9 - 4361

Admin. Zetel: Statieplein 12 - 9300 Aalst

TAVERNE - RESTAURANT

't Land van Nijem

Grote Markt 4 - 9300 Aalst
Tel.: 053 / 77 49 85

Weekdagen vanaf 11 u.
Zaterdag vanaf 10 u.
Zon- en feestdagen vanaf 11 u. 30
De keuken is doorlopend open vanaf 11 u.30

Voor vergaderingen, reünies en etentjes is er op de 1ste verdieping een zaal ter beschikking

Estaminet Den babbelaer

waar gezellig keuvelen
een kunst is

TAPAS VARIADAS Spaanse Wijnen

Bourgondische sfeer
met een zuiders tintje

Klapstraat 3 - 9300 Aalst
Tel.: 053 / 77 58 96

Dagelijks open vanaf 16 u.
Zondag en feestdagen gesloten

Beschermende leden

Pieter Amerijckx, Gent
Stephan Beeckman, Aalst
Christelijke Mutualiteit, Aalst
Jos Cnops, Erps-Kwerps
Tony Derde, Aalst
Willy De Turck, Leuven
Wilfried Dhondt, Ninove
Mark Gabriëls, Dilbeek
Rob Librecht, Vlierzele

Wivina Pauwels, Aalst
Jerome Sallet, Aalst
Geert Sonck, Axel (NL)
Herwig Sonck, Denderleeuw
Stichting Emiel Van de Gucht, Sint-Lambrechts-
Woluwe
Roger Van der Cammen, Mol
Piet Van Eeckhaut, Gent

De betere specialist voor onderhoud en reiniging in de industrie, scholen, horeca, brandweer, federale politie, voedingsindustrie, garages, landbouw, veeteelt, gemeente- en stadsbesturen, sporthallen, fitness-centra, rustoorden en ziekenhuizen

Stephan Beeckman
Parklaan, 165 - 9300 Aalst
GSM (0476)51 22 82

Geraardsbergsestraat 76-78
9300 Aalst
Tel.: 053 / 78 57 32

Sint-Annalaan 103
9300 Aalst
Tel.: 053 / 71 02 08

